

ROZMANITOST CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V KONTEXTU SPOLUPRÁCE UNIVERZIT S VEŘEJNOSTÍ

Šárka Zikešová

Univerzita Pardubice, Jazykové centrum
Pardubice

sarka.zikesova@upce.cz

Abstrakt

Celoživotní vzdělávání je koncept, který má lidem během jejich života umožňovat proces samostatného studia, kdy záleží na lidské schopnosti vytvářet a efektivně a rozumně používat znalosti ve stále se měnícím světě nejen v jazyce mateřském, ale i v jazyce cizím. Jednou z nabídek možnosti zdokonalovat se v němčině v rámci celoživotního vzdělávání jsou Moderované diskuze v německém jazyce realizované v Jazykovém centru UPa, jejichž konceptem, formátem a konkrétními výstupy se tento příspěvek zabývá.

1. Úvod

Celoživotní vzdělávání je považováno za kontinuální proces získávání a rozvoje vědomostí, intelektových schopností a praktických dovedností realizovaných buď organizovanou formou (formálně), či prostřednictvím individuální zájmové činnosti (neformálně) nebo spontánně, bezděčně. V případě programů celoživotního vzdělávání na univerzitách se jedná o systémový přístup zaměřující se na standardy vědomostí a učení se po celý život koordinující snahy o zajištění příslušných možností pro všechny dospělé, bez ohledu na jejich sociální status, dosaženou kvalifikaci či potřebu se requalifikovat. Tvůrčí prostředí univerzity, zkušení pedagogové a kvalitní technické zázemí vytváří pro realizaci programů celoživotního vzdělávání ideální zázemí, které zaručuje kvalitu a atraktivnost vzdělávání nejen v jazyce mateřském, ale i v jazyce cizím. Proto německá sekce Jazykového centra Univerzity Pardubice vytvořila v září 2011 nabídku modulu nazvaného **Moderované diskuze v německém jazyce**, která by měla uspokojit zájemce z řad široké veřejnosti s různými schopnostmi, zkušenostmi, počáteční úrovní, ambicemi a očekáváním.

1.1 Moderované diskuze v německém jazyce

Formát a koncept moderované diskuze vychází z diskuze samotné, kdy pod pojmem diskuze se rozumí věcný rozhovor nad určitým tématem s cílem nečinít žádné rozhodnutí, nýbrž věc pečlivě rozebrat z různých stránek, shromáždit argumenty za předpokladu, že diskutující jsou vybaveni trpělivostí, zdvořilostí a jistou dávkou věcnosti. Moderovaná diskuze může být pro hlubší poznání jevů velmi užitečná, protože pod vedením moderátora překonává přirozenou jednostrannost účastníků a zvyšuje pravděpodobnost, že se na nic důležitého nezapomnělo. Je nutno rozlišovat mezi pojmy diskuze, debata, dialog, disputace či polemika. Debata je více rétorická a klade menší důraz na věcnost a argumentaci, dialog chce vést ke shodě a více zdůrazňuje vzájemné uznání účastníků, disputace má blíže k polemice a měla by směřovat k rozhodnutí a polemika je vyloženě konfliktní a snaží se vyvrátit názor druhé strany. Při moderované diskuzi učitel/učitelka přebírá roli moderátora/moderátorky za účelem neutrálního postoje k dané tematice a názorům diskutujících, chová se zdrženlivě, podporuje vyjádření účastníků diskuze, organizuje průběh hovorů, mírní možné střety názorů a shrnuje výsledky vzešlé z variability rozhovorů. Vzhledem k tomu, že každá diskuze je výměnou informací a mínění mezi rovnoprávnými partnery, musí mít v univerzitním prostředí moderovaná diskuze zvláštní formu, která se vyznačuje:

1. orientací na určité téma
2. cílem, na který se příspěvky zaměřují
3. účelovou argumentací diskutujících

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4. řízeným „vypořádáním se“ s tématem a argumenty
5. snahou všech zúčastněných vyjasnit fakta a pozice
6. jednoznačnou moderací.

Moderátor/moderátorka dodržuje 3 typické fáze průběhu 90 minutové diskuze:

1. fáze: zahájení a otevření diskuze, objasnění tématu a nastínění cíleného výsledku pomocí powerpointové prezentace
2. fáze: věcná jazyková rozprava bez podstatného zásahu moderátora/moderátorky nad pracovními listy Bundeszentrale für politische Bildung
3. fáze: shrnutí výsledků moderátorem/moderátorkou.

1.2 Cíle a obsah Moderovaných diskuzí v němčině

Na prvním místě cílů Moderovaných diskuzí v němčině stojí podpora schopnosti komunikovat, tolerance a vyjasňování žebříčku hodnot každého zúčastněného na základě jeho jazykových dovedností v němčině. Kromě toho se zde procvičují řečnické kompetence, např. schopnost přemýšlet z různých perspektiv, propojovat tyto s vlastními vědomostními koncepty a rozvíjet nové komunikativní možnosti jednání. Tím účastníci diskuzí nabývají schopnosti a umu vedoucích ke kultivovanosti a respektu vůči různorodosti názorů a mínění. Získané jazykové a částečně i odborné znalosti mohou být posléze srovnávány a podrobeny kritickým analýzám.

Zárukou úspěšnosti jakékoli diskuze je volba, pro publikum atraktivního, tématu. V případě Moderovaných diskuzí v německém jazyce byla převážně volena témata publikovaná na webových stránkách veřejného vzdělávacího portálu Bundeszentrale für politische Bildung (<http://www.bpb.de>), která jsou dostupná skutečně každému online-čtenáři a uživateli (obr. 1).

The screenshot shows the homepage of the Bundeszentrale für politische Bildung (Bpb) in German. At the top, there is a navigation bar with links to various services and a search bar. Below the navigation bar, there are several content blocks: a main article titled 'Bundesliga: Spielfeld der Gesellschaft' with a large image of a stadium, a video player for 'Rechtspopulistische Parteien nach der Europawahl 2014', and a section for 'Stichwort des Tages' (Word of the Day) with the word 'Pass'. There is also a section for 'Publikationen im Shop bestellen' (Order publications in the shop).

Obr. 1, webová stránka Bundeszentrale für politische Bildung
zdroj: <http://www.bpb.de>

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pro každý semestr bylo připraveno a realizováno 5 témat vždy dle jejich aktuálnosti a atraktivity, a dle průběžné pečlivé sondáže, tudíž v průběhu doby realizace cyklu bylo představeno a prodiskutováno 40 témat jako například: Familie und Frauenrollen in Deutschland; Mama-Hotel; Immigranten in Deutschland; Vorurteile; Globalisierung: Ängste und Kritik; Zuschauer – Demokratie?; Wahlmüde oder wahlbegeistert?; Zivilcourage; Vergessen oder Erinnern; Europäische Union; Wirtschaft; Wachstum ohne Ende?; Lebensmittelskandale; Mobbing; Lust auf Lernen?; Medien und Politik; Europäische Union; Zukunft Europas; Gerechter Klimaschutz; Klimawandel; Tierschutz; Bevölkerungsentwicklung und Renten; Bildungsgerechtigkeit; Antisemitismus; Was denken Nazis?; Rechtstextremismus apod.. Jednotlivá témata jsou vždy s předstihem zveřejněna na webových stránkách Jazykového centra, přičemž potenciální účastníci se mohou online přihlásit na libovolné téma (obr. 2).

The screenshot shows the website 'Jazykové centrum' with a navigation menu including 'STUDIJTE S NÁMI', 'ROZŘAZOVACÍ TESTY', 'MEZINÁRODNÍ CERTIFIKÁTY', 'SPOLUPRÁCE', 'PROJEKT UNICOM', 'LINGUA LINK', and 'KONTAKTY'. The main content area is titled 'Moderované diskuze v německém jazyce' and lists several discussion topics in German, such as 'Jugend und neue Medien', 'Bildungsgerechtigkeit', 'Bevölkerungsentwicklung und Renten', 'Unsere Mütter, Unsere Väter', and 'Antisemitismus'. It also provides information about the location (Budova DB, místnost DB 02 011) and contact details for Mgr. Šárka Zikešová.

Obr. 2., webové stránky JC UPa
zdroj: <http://www.upce.cz/jc/studujte/mod-disk.html>

1.3 Průběh diskuzí

Moderátorka přivítá všechny účastníky, uvede je krátce do tématu na základě promítané powerpointové prezentace, rozdá handouty spolu s pracovními listy a postupně vyzve jednotlivé účastníky k vyjádření se k tématu. V této fázi nesmí v žádném případě dojít k propuknutí diskuze tím, že by diskutující aktivně zaujali protichůdná stanoviska. Vyjádření musí odrážet zásadní postoj k tématu a ten, kdo se právě vyjadřuje, nesmí být přerušován. Účastníci diskuze by si měli dělat poznámky, což činí současně i moderátorka, a ta musí zároveň dbát na to, aby se diskutující drželi tématu. Po ukončení úvodní diskuzní partie poděkuje moderátorka za vyjádření názorů, přičemž vytyčí na základě kýžených poznámek kontroverzní body a postoje, nad kterými se rozvíří „rozmlísky“ a debaty o sporných bodech daného tématu. Diskutující jsou podporováni či naopak umírňováni ve svých pozicích, argumentaci a názorech pomocí šikovného dotazování a pomocí zohledňování společenských, politických a mediálních aspektů a náhledů. V závěrečné fázi jsou shrnuty a strukturovány dílčí

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

výsledky diskuze, kdy moderátorka používá jako podpůrný prostředek pracovní listy veřejného portálu Bundeszentrale für politische Bildung (obr. 3).

Obr. 3., pracovní list Bundeszentrale für politische Bildung, Bevölkerungsentwicklung und Renten
zdroj: <http://www.bpb.de>

Aby se zachovala autenticita německého jazyka, jsou průběžně zvaní rodilí mluvčí žijící v regionu Pardubického kraje jako kupříkladu paní Inga Meissner - ředitelka Goethe Zentra Pardubice, pan Ivan Dramlitsch- komentátor hospodářské rubriky Prager Zeitung a paní Bianca Beníšková-Schulze - vedoucí Katedry cizích jazyků Filozofické fakulty Univerzity Pardubice, kteří zaručují vitalitu jednotlivých témat a autentičnost jazyka samého.

Zájemci o diskuzi se rekrutují z řad univerzitních studentů (obor Deutsch für den Beruf FF či DFJP), zaměstnanců rektorátu a široké veřejnosti regionu Pardubice, přičemž se jejich jazyková kompetence pohybuje mezi úrovněmi A2+ a B2+ dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Tím dochází k jedinečné šanci realizovat kromě moderace i metodiku vícegenerační didaktiky, kdy se mladší a starší účastníci učí navzájem toleranci, pochopení a respektu, a tím získávají vědomosti a znalosti, které v kontextu měnícího se demografického vývoje společnosti nabývají nemalého významu.

V neposlední řadě je třeba zmínit, že na konci každého diskuzního setkání obdrží účastníci hodnotící formulář, kde mohou vyjádřit svá přání či doporučení jak k výběru témat, tak k průběhu diskuze samotné. Tyto hodnotící formuláře jsou moderátorkou pečlivě archivovány a tvoří nedílnou součást zpětné vazby, která je pro vývoj jakéhokoli fenoménu nezbytně nutná.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. Shrnutí

Jak již bylo řečeno v úvodu příspěvku, celoživotní vzdělávání má sloužit k upevnění, rozšíření a obnově znalostí, schopností a dovedností lidem, kteří již ukončili určitou fázi edukace a pociťují potřebu dalšího osobního či profesního rozvoje. V univerzitním prostředí jsou cílovými skupinami celoživotního vzdělávání nejen akademičtí a technickoadministrativní pracovníci, nýbrž také zástupci z řad široké veřejnosti, kteří mají přirozeně rozličné profesní nároky a očekávání. Tím, že se k Moderovaným diskuzím připojili jako cílová skupina i studenti UPa, vznikla vynikající možnost otevřeně diskutovat nad společensko-vědními tématy německo-jazyčných regionů na základě cílé interakce jednotlivých diskutérů, která při jednotlivých pohovorech možná není. Často docházelo ke komplexním disputacím nad tématem, čímž variabilní kreativní diskuzní techniky generovaly četné nápady či originální návrhy. V neposlední řadě je nutné zmínit, že takovéto akce hrají výraznou roli v propagaci německého jazyka, která v regionu Pardubice, jenž není příhraničním regionem s německy mluvícími sousedy, je poměrně aktuální.

Seznam literatury

- [1] WITTEW, W.: Informelles Lernen und Weiterbildung. Neue Wege zur Kompetenzentwicklung. München: Luchterhand, 2003
- [2] ZÜRCHER, R.: Informelles Lernen und der Erwerb von Kompetenzen: Theoretische, didaktische und politische Aspekte, Materialien zur Erwachsenenbildung, Nr.2. Bundesministerium für Unterricht und Kultur, 2001

Internetové odkazy

1. <<http://www.bpb.de>>
2. <www.upce.cz/jc/studujte/mod-disk.html>
3. <http://www.erwachsenenbildung.at/downloads/service/nr2_2007_lernen.pdf>

